

Poetę Birutę Lengvenienę „atradau“ 2000 m. rugpjūčio 5 d. „Valstiečių laikraštyje“ mėgstu eiles. Visose knygose pirmiausiai jas perskaitau. Ir atidedu. Kiekvienas skaitytojas atranda ir turi savo poetą. Ir dar dailininką. Ir kompozitorių. Jeigu jo kūrinys suskamba ir paliečia širdį.

Birutės Lengvenienės eilėraštis „Tai kas“, tada atspausdintas laikraštyje, perskaitytas suskambėjo. Ir palietė širdį:

Einu... Nešu... Diena dienon
Lig pirmo akmenio...
Lig vingio...
Diena ilgyn, našta sunkyn -
Ir vis nesijaučiu laiminga...

Supratau, kodėl Birutė nesijautė laiminga... Iš atminties gelmių išplaukė Juodoji jūra. Ten pirmą kartą į rankas paėmiau talentingiausio rusų romantiko Aleksandro Grino romaną „Bėgančioji bangomis“. Jo keistas, bet tarsi gyvas personažas – „Neišsipildymas“.

Kas jis, tas „Neišsipildymas“? Gal tai troškimas? Gal svajonė? Gal taip ir nesutiktas pasakų princas? Ar svajonių karalaitė? O gal tai – pats svarbiausias žmogaus gyvenimo tikslas, suteikiantis gyvenimui prasmę?

Jis – gyvas. Jis seka žmogų tarsi šešėlis, kartais pralenkdamas jį, primena apie save.

„Anksčiau ar vėliau, senatvėje, ar jėgų žydėjime, Neišsipildymas pašaukia mus, - rašė A.Grinas, - mes apsižvalgome, tarsi norėdami suvokti, iš kur tas šauksmas sklinda? Tada, tarsi pabudę savo pasaulyje ir supratę kažką labai svarbaus, pradėdami branginti kiekvieną dieną, kiekvieną minutę, visa savo esybe stengiamės pajusti,

o gal jau pradeda pildytis Neišsipildęs? Gal paaiškės jo esmė? Gal tereikia tik ištiesti ranką ir stipriai jį nutvėrus išlaikyti? Pažvelgti į jo ryškėjančius bruožus... Bet praeina šiek tiek laiko... Tas polėkis silpsta... Ir vėl mes ramiai plaukiame tarp aukštų, rūkuose skendinčių Neišsipildžiusio krantų, paskendę savo kasdieniniuose rūpesčiuose.“ (A.Grinas. Bėgančioji bangomis. – Minskas. -1979, p. 317-318, rusų k.).

Supratau. Taip gali atsitikti daugeliui, tik ne Birutei. Ji iki pat pabaigos sieks savo tikslo, savo žvaigždžių valandos. Jos gyvenime neliks vietos Neišsipildžiusiam. Apie tai savo eilėraštyje ji ir pareiškė visai Lietuvai...

Tai kas, kad rudenio dažai
Liūdnesnę akvarelę lieja...

Taip pat supratau, kad tai mano poetė. Sielos sesuo. Ir turiu ją surasti.

Neprisimenu, kaip aš jos ieškojau. Tik netrukus gavau iš Birutės mielą laiškėlį – valingo, stipraus žmogaus ranką rašytą. Kai rugsėjo mėnesį pirmą kartą sutikau ją Palangoje, Lietuvos moterų lygos organizuotoje konferencijoje „Moterys ir politika“ ir apkabinau sveikindama, ji man padovanojo jau kelias jos išleistas eilėraščių knygas... Nuo tada Birutė ir įsikūrė mano sielos panteone. Ir gyvens jame... iki mano saulėlydžio...

Birutė Toleikytė gimė 1942 m. kovo 7 d. Stemplių kaime Šilutės rajone. Mokėsi Švėkšnos vidurinėje mokykloje.. Iš čia, iš Švėkšnos krašto, ir Birutės poreikis dalį savo kūrybos rašyti žemaitiškai. 1963 metais Birutė baigė Kauno Kūno kultūros institutą. Daug metų dirbo Rietavo žemės ūkio aukštesniojoje mokykloje dėstytoja. Buvo išrinkta į Rietavo miesto tarybą. Rietavo miesto garbės narė. Parašė ir išleido poezijos knygas: „Deginu rožę“ (1998); „Lūžęs meldas“ (2000), „Vienu sparnu“ (2002); „Alkų akys“ (2004); „Vainikžolės“ (2006); „Gyvenimas – albumas“ (2008); „Be rožėtų užuolaidų“ (2009); „Vėlyva gervuogė“ (2010); „Žemiau vaterlinijos“ (2010); dvi humoreskų knygas „Per bruką“ (1997); „Krepšinis Y-GA-GA“ (2001); knygelių vaikams: „Ančių gičas“ (2000); „Kalėdų atvirukas, arba Ar nesušalai, Seneli?“ (2000); „Gandras manekenas“ (2003); „Tėti, pasakyk“ (2003); „Jau žinau, kuo būsiu“ (2006); „Žemaitiškas skaičiuotis. Linksmyns žemaitokams“ (2007) „Pasitaiko apsirikti, bet už tai nereikia pykti“ (2009).

Lietuvos kaimo rašytojų sąjungos narė, Lietuvos Respublikos rašytojų sąjungos narė. Jos eilėraščiai dažnai pasirodydavo „Gimtinėje“ ir „Valstiečių laikraštyje“.

Švedų delegacijos, atvežusios labdarą į Lietuvą, B. Lengvenienė buvo apdovanota kelione į Švediją. Jos eilėraščių rinkinys „Deginu rožę“ apdovanotas Lietuvos žemės ūkio ministerijos premija; „Deginu rožę“ – „Valstiečių laikraščio“ prizą.

Kiekvienas skaitytojas Birutės Lengvenienės kūryboje atras jo sielai artimų minčių; jas norės įsiminti, užsirašyti, jos padės jam gyventi Kuriantis žmogus jos eilėraščiuose, lengvuose ir grakščiuose, lyriškuose ir daininguose, be jokios abejonės, atras naujų idėjų.

Birutės Lengvenienės kūryboje vyrauja trys pagrindinės temos: asmeninių jausmų – meilės, pavydo, nusivylimo, išdavystės, kančios ir vilties, gailestingumo ir atjautos mozaika; vertybių: gerumo, užuojautos, gailestingumo; pareigos Tėvynei ir pilietiškumo; bei „Neišsipildžiusio“ realizavimo, nuo kurio jau kylama į žvaigždes.

Pirmojoje kryptyje – stipri ir valinga Asmenybė. Stipri visais aspektais: ir darbuose, ir jausmuose.

Mano stilius – mano kaimo stilius,
Abejingas blizgesiui ir lakui.
Jeigu myliu, tai, vadinasi myliu,
Jei nebe – nesimaišyk ant tako
(Mano stilius // Deginu rožę. – V., 1998)

Jeigu myli stiprus žmogus, tai ir jo meilė stipri, kaip ir jis pats – gili ir pasiaukojanti.

Ar mylės kas tave, taip kaip aš?
Ar ant rankų pavargusį neš?
Ar nelaimėję užjaus ir godos?
Ar paklydusiam ranką paduos?
Ar dulkėtą nuplaus, ar galės
Būti tavo kiemelio žole?
(Ar mylės? // Lūžęs meldas.- Jonava, 2000)

Stipraus žmogaus ir pavydas kitoks – šviesus ir žmogiškas, retas tarp mūsų moteriškos genties...

Mano pavydas, tavo laimei, baltas.
Jausmų korozija nepalietė manęs...
Aš iš tvirčiausio žemėje bazalto –
Vilties – kalu ištikimybės ramunes
(Baltos gėlės // Lūžęs meldas. – Jonava, 2000)

O jeigu, jau ištinka meilėje bėda, jos eilėraščių herojės – paliktos, apviltos, išduotos ir paniekintos – skausmas taip pat kitoks – išdidžios ir orios moters problema, kurią ji pati ir išspręs savaip:

Veršiu galvą savitvardos ratlankiu,
Rišiu protą spygliuota viela.
Kalsiu gimstančiai ašarai antrankius,
Kad nesprogtų prinokus tyła....

Išduota, bet nepalūžusi jos eilėraščių moteris, turi viltį – ji nepražus!

Dabar išpančioti likimai
Įteisins vienasparnę viltį.
Tarytum vienasparniais gimę,
Vienu sparnu bandysim kilti...

Iš netekčių ir skausmo ... ateina žmonės baltais drabužiais, nešantys dvasingumą ir bendražmogiškąsias vertybes – gerumą, užuojautą, gailestingumą. Gerumo tema vyrauja visose Birutės Lengvenienės eilėraščių rinktinėse:

Gerumas – lieptas, jungiantis kiemus,
Draugus ir priešus, sąžines,.... krantus.
O juo išbėgęs gėris grįžta mums.
Ir, Dieve duok, kad stiprios būtų lentos...
(Gerumas – lieptas // Vienu sparnu)

Šiai temai skirtų eilėraščių poetės kūryboje daug. Juos papildo eilės skirtos užuojautos ir gailestingumo, jau prarandamų mūsų tautos vertybių, išaukštinimui. Jai gaila ir girtuoklio, kuriam „kažkodėl likimas – gniaužtai, liūnas, užkeikimas“; gaila ir benamio, kurio „naktys vėjuotos ir šaltos“, ir ypač jai gaila varganos mergaitės, kuri dėl savo nedalios, kasryt sumaišo poterių su ašaromis, ir nemato išėjimo iš skurdo ir tamsos.

Negandų prispausti žmonės, nepatyrę gailestingumo ir užuojautos, dažnai suabejoja savo gyvenimo tikslingumu, jaučiasi, kaip „veršiai, vežami parduoti“, arba, kaip „mažytis vabalas esmi“. Jiems ypač reikia žmonių paramos ir gailestingumo. Poetės nuostata: žmogus visada privalo išlikti žmogumi, mokėti sutikti ir džiaugsmą ir negandą. Toks yra žmogaus gyvenimo imperatyvas:

Bet tu esi Tau ničnieko neskauda!
Kažką turi ir išgeri kažką....

Nors kartais išlupa likimas baudą.
Bet kai užmoki, bent žinai, už ką.
(Gyvenimo prasmė // Deginu rožę. – V., 1998)

Kitas jos eilėraščių imperatyvas žmogui – asmenybės laisvė. Šiais laikais – tai jau reta žmonių savybė. Tik labai stiprus žmogus, kur jis bebūtų – partijoje, ar kokime profesiniame ceche – gali sau leisti pasakyti:

Aš jūsų gildijai nepriklausau:
Nei jūsų porūšiui, nei kastai!
Aš sau einu ! Ir priklausau tik sau!
Ir jums to mano kelio nesuprasti!

Poemoje „Laisvės rečitalis“ (beje dedikuotoje prof. Onai Voverienei) poetė kartu su Lietuva, aprauda Žemaitijos „Briedžius“, „Kęstučius“ ir „Girėnus“, nesulaukusius laisvės pavasario:

Kiek daug jūsų kraujo sugėrė
Miškų medžių spalvotos
Kaklaskarės...

Kiek liko mergaičių, juos mylėjusių ir neištekėjusių, ir kiek jų sūnų liko, kuriuos „vadindavo benkartais“; kiek motulių pražilo iš sielvarto „Kiek naktų, kiek akelių. išverkta...“, o briedžiai visi išmedžioti... O jie buvo

Lietuvą saugoję slenksčiai,
Bet prie tėviškės slenksčio
Ir mirė...

Trečioji poetės kūrybos kryptis – tai jos išgirstas „Neišsipildžiusio“ šauksmas ir jo iššūkio priėmimas – be baimės, ryžtingai ir valingai... Poetė savo kūryba konstatuoja, kad žmogaus gyvenime nieko nėra prasmingesnio, kaip tarnauti savo Tautai, ir savo Valstybei. Jas, saugoti, stiprinti, puoselėti, o prireikus ir ginti, kartais net ir savo gyvybės kaina.

Poetei širdį skauda, žiūrint į Lietuvą, suskaldytą, susipykusią, pilką su nudrengtais medeliais, apleistomis, Dievo valiai paliktomis sodybomis, kurios baigia jau dilgėlėm ir usnimis apeiti, su beviltiškomis mūsų kasdienybės dienomis, „kai tykoja kilpom ir spąstais įstatymo raidė kreiva.“..

Bet ką daryti? Poetė – ne kovotoja. Ne didvyrė. Ji Kūrėja. Ji kuria Lietuvą. Tik jos kūrybos metodas unikalus:

Jau dešimt metų
Akmenis renku iš savo žemės!
Vienais iš jų – išmaltą tankų
Grindinį užlopau!
...Kitus – įmūriju
Į Atminimo sieną,
Trečiais sutvirtinu kampus,
Statydama ant
Tėvo žemės savo trobą!
Dar Amžinajai ugniai
Aukurą sudėjau!
Dar palikau prie kelio
Smilgai apsigint nuo vėjų....
O iš spalvotų,
Iš pačių gražiausių
Išmokiau sūnų sudėlioti:
LIETUVA!

Tai ir yra dabar svarbiausia! „Mūsų bendras uždavinys: atkurti visuomenę ir valstybę, - rašė prof. Vytautas Landsbergis savo „Mintyse“. – Tas kūrybos galias atskleidžia tik laisvi žmonės laisvoje žemėje“ (V. Landsbergis. Būta ir pasakyta. Mintys. – V., 2002, p. 289).

Poetė Birutė Lengvenienė savo talentinga ir pilietiškai brandžia kūryba viena pirmųjų įsitraukė į laisvos Lietuvos kūrybą... Kovo 11-osios Trispalvių šilke ir daugelio mūsų džiaugsme, plasdės ir jos IŠSIPILDĖS prasmingas ŽODIS.

2017-03-07